

Kokoppe-indpodnings-attesten

Vaccinationsattester! Er det noget at skrive om? Sådan en har vi da alle sammen! Bestemt ikke ophidsende dokumenter

Koppeattester – jamen, vi får da ikke kopper! Og har vi nogensinde forestillet os, at vores børn kunne få kopper? Nej vel?

Før man begyndte at vaccinere, så verden anderledes ud. Sådan så verden ud i sommeren 1786 i Uggerslev (oplysningerne stammer fra kirkebogen):

Husmand Jørgen Larsens søn blev begravet 8 år gl. den 31. maj 1786. Gmd. Ole Thomsens søn, Thomas, blev begravet den 2. juni 1786. Død af børnekopper.

Gmd. Morten Nielsens søn, Christen, blev begravet 7 år gl. den 28. juni 1786. Død af børnekopper.

Anne Jørgensdatters søn, Jens, blev begravet den 30. juli 1786. Død af børnekopper.

Husmand Hans Larsens datter, Maren, blev begravet 12 uger gl. den 8. august 1786. Død af børnekopper.

Gmd. Michel Hieresens søn, Niels, blev begravet 1½ år gl. den 9. august 1786. Død af børnekopper.

Gmd. Rasmus Nielsens datter, Anna, blev begravet 6 mdr. gl. den 9. august 1786. Død af børnekopper.

Det var i Uggerslev! I hele Europa regner man med, at 60 millioner mennesker døde af kopper i 1700-tallet. Det var ca. 15 % af befolkningen!

Hvad var kopper egentlig for en sygdom? Faktisk er kopper den mest smitsomme infektionssygdom, der kendes, skriver Johnny Thiedecke i sin bog om de store sygdomme "Pokker, pest og piller". Kopper beskrives således:

Sygdommen begynder med høj feber, hovedpine og smerter over hele kroppen. Når sygdommen først er brudt ud, smitter den ved at den syge hoster og nyser. Der skal ikke meget til. Når der så er gået 3-4 dage, kommer det karakteristiske koppeudslet, der har givet sygdommen navn. Det begynder som små, røde, kløende knopper, der efterhånden breder sig til hele kroppen. Knopperne krones af blærer, der vokser og bliver væskefyldte.

Undertiden kan udslættene flyde sammen, så kroppen er oversået med store betændte flader. Det kan også ske, at koppeblærerne bliver sorte, fordi deres indhold bliver blodigt. I så fald indtræder døden hyppigere og hurtigere. Overlever man, efterlader kopperne vansirende ar resten af livet.

Lægerne stod i begyndelsen magtesløse overfor koppesygdommen. Men i folkelige kredse kendte man faktisk til gode råd mod kopper. Man havde opdaget, at hvis man fik noget tøj, der var dyppet godt i koppematerie, bundet om armen eller benet, fik man kun et let koppeanfald. Og når man så næste gang blev smittet med kopper, slap man helt for at blive syg. Det hænger sammen med, at kroppen opbygger et forsvar mod sygdommen, således at man bliver modstandsdygtig, immun, over for den.

Det afgørende er selvfølgelig, at man ikke får så meget af smitten, at kroppen i stedet ødelægges af den. Det folkelige koppemiddel har været kendt i det gamle Kina og Indien, og allerede på Chr. IV's tid, var det ret udbredt i Danmark at "købe kopper", som man sagde.

Koppevaccinationen

En anden iagttagelse blandt landbefolkningen kom til at betyde en revolution i kampen mod kopperne. De fleste pattedyr kan også få kopper, og nu havde man lagt mærke til, at disse kopper i mild form blev overført til malkepigernes hænder. Hvad nu hvis man direkte indpodede mennesker med ko-koppematerie? Under en epidemi i Sydengland i 1774 gjorde en forpagter, Benjamin Jesty, forsøget. Han indpodede sig selv, sin kone og deres to døtre med ko-kopper. Ham selv og børnene skete der ikke noget, men hans kone fik en så voldsom betændelse i armen, at han måtte tilkalde lægen. Da lægen hørte, hvad han havde gjort, blev han frygtelig vred og spurgte den stakkels forpagter, hvordan han kunne finde på at "indføre sådan noget dyrisk svineri i huset". Men konen kom sig hurtigt, og ingen i familien døde af kopper i modsætning til de fleste andre på egnen.

Edward Jenner (1749-1823)

En anden engelsk læge, Edward Jenner (1749-1823), reagerede helt anderledes på rapporterne om de "folkelige" forsøg med koppebekæmpelse. Han begyndte systematisk at eksperimentere med ko-koppeindpodning på mennesker, og i 1798 kom hans overbevisende rapport: metoden var effektiv og ufarlig. Det satte en lavine af såkaldte vaccinationer i gang.

(Vaccination kommer af det italienske ord vacca, der betyder ko.)

Allerede i 1801 fandt den første koppevaccination sted i Danmark, og i 1810 blev der indført tvungen vaccination herhjemme.

Så vidt Johnny Thiedeckes interessante bog, der udkom i 1995. Den kan sikkert stadig fås hos boghandleren, ellers kan den lånes på biblioteket.

"Se Napoli og dø", siger man - hvorfor? Jo, der blev man smittet med syfilis, oplyser bogen. Da Columbus vendte tilbage fra Amerika i 1493, havde han sygdommen med. Dengang var det en yderst dødelig sygdom, så det gamle udsagn "Se Napoli og dø" var meget relevant. Italienerne syntes i øvrigt, at "Den franske syge" var en mere passende betegnelse for syfilis!

I Danmark fik den dødelige sygdom betegnelsen "Pokker" - tjaja, her gik man og troede, det var et bandeord, og sådan bruges det også, men egentlig er det betegnelsen for syfilis - føj for pokker!

Tilbage til kopperne i Uggerslev

Mette Rasmusdatter og hendes mand Morten Hieresen boede i Uggerslev i deres ny, flotte firlængede gård på Uggerslevvej 3. Noget af stuehuset står endnu i dag.

De var blevet gift den 14. november 1798. Deres førstefødte, en datter, blev opkaldt efter Mettes mor, og kom til at hedde Maren. Lille Maren blev begravet 7 uger gammel i året 1800. Året efter, i 1801, måtte Mette og Morten begrave en ny lille Maren, som kun nåede at blive 4 uger og to døgn. Så gik der godt to år inden parret igen stod på kirkegården i Uggerslev med en lille barnekiste. I 1804 døde så sønnen Rasmus 1¼ år gammel. Sønnen Hiere, født 1806, er dog en overlever.

Mette døde i 1808, sikkert i barselsseng. Der står heller ikke i kirkebogen, hvad Mette og Mortens børn døde af.

Vi ved ikke om det var kopper. Men en ting er sikkert: der var en stor forskel på overlevelsen før og efter 1810, hvor koppevaccinationen blev indført.

Ét eneste barn kom der ud af Mette og Mortens ægteskab. Efter Mettes død blev Morten gift med Maria (hun var Mettes lillesøster). Marias børn overlevede - alle tretten! Og det er koppevaccinationen i en nøddeskal - 1 overlevende barn til Mette, og 13 overlevende børn til Maria. De sidste var vaccinerede!

***

Denne bog anmeldelse samt beretningen fra Uggerslev blev skrevet til bladet Lokalhistorisk Arkiv for Otterup Kommune nr. 48 i juni 1997 af Margit Egdal. Digitaliseret til nordfynsk.dk af samme i december 2011.

Koppepatienter blev smurt ind i kviksølvblandinger - med ondt skulle ondt fordrives! Helbredelsen udeblev dog - først vaccinationen var effektiv.